GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPT LIBRARY
INDEXING FOR TELUGU MANUSCRIPT

Sl.	Particulars	Details
1	Language	TELUGU
2	Material	Paper Mss.
3	Bundle Number	TEL B 0587
4	Work Number	D 2483
5	Page No (From... To)	1 to 24
6	Name of the Work	ABHINAYA DARPANAMU
7	Subject	ABHINAYA

248

471 No. 48

[illegible]

8x6 1/4

33

D 24..

Abhinayadarpan.
amu.

శుభమస్తు అవిఘ్నమస్తు శ్రీరామజయం

2

శ్రీ అభినయదర్పణం

[illegible]

[illegible]

షట్త్రింశత్తాలాఖ్యకకవులాపృత్తియునకుయా ।కవులకసనవంది
నకు ।కవులాపతికిన్ ।కవులారివధనకునకు వరి ।కవులబుధశ
త్తునకునను ।కరివరదునకున్ ।కకువలయుదళనిభనేత్రునకు ।కవు
యుదళగాత్రునకునను ।గుణశీలునకున్ ।కవులయుపరిపాలు
కునను ।కవలయునాథునకు వుభనగరపాలునకున్ ।కహరి
సురపరిపాలునకునను ।హరిహైరితురంగునకునను ।హరివదనున
కున్ ।హరిధరునివిమిత్రునకుయా ।హరిరూపవముత్యాబ్జినత్రి
హరిరంగనికిన్ ।వ అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయం
వర్తింబగానిసు ।అభినయదర్పణంబనువుపరప్రబంధంబు గ
కున్ ।లక్ష్యలక్షణంబెత్తిదనినా ।గధరను వెలశిల్లు అభిన
యదర్పణంబు ।కరివెనిదెపద్యకావ్యంబుగా రెయునత్రున్ ।
సరవివిహారగకరుణాశించ్చిసన్నుతాంగ ।రాక్షసవిరావుకసుతా
రిరంగధామా ।సీ ।చెలువొందగీతంబుచెన్నవిహారగవాదియుక్తంబు
కరములయుమరబత్తి ।పరగకన్నులయం ।దృష్టభావంబుతగనుంచ్చిపదములు
తాళంబువాగద్కృ ।హాస్తంబుపొందచూపినచెట్టుదృష్టియనుంచ్చివరి
దృష్టిగలవాటువునసునిల్పి ।వునసునిల్పినరెండయొనంరుభావమును
చ్చిభావంబుతోరసంపులరశేశి ।రెండువిలువిరెల్లయొక్కడెవెలగుచుం
డు ।నట్టిదెబూదంయులలోననభినయంబు ।రెనశిఖరతబుల్లకెంపుడురిం
ప్పువిహార ।రాక్షసవిరావుకసుత్తారిరంగధామా ।వ ।యుట్టిబుసైబు
ప్నివువేదంబులచాతు ।రోధింప్పుంబడినానాట్యశాస్త్రంబు బ్రహ్మదేవుండనే
భరతఋషినివల్లగంధర్వులయొక్క అప్సరసస్త్రీగణంబులుబోధింపంబడినవార
లై ।వారలచాతదేవలోకంబునను ।యీనాట్యరతశాస్త్రయుక్తంబువిశదమైకనుబడు
చుంత్రెనంత్రాయచుచలగుచుయొక్కనాడు ।అలశంభుడువుక్కివిప్రేమబాతను

చెలువుగనాట్యశాస్త్రమునచెప్పగపార్వతీదేవికష్టుడున్ ।పలుమరుబోధ
జేయుచునుండాపవములర్వివరించ్చి సంతృయా ।నెలతవలదంబుజెంద్రె ।వరి
నిక్రవుంకస్తురిరంగనాయకా ।అంతటనాట్యధాత్రిగలయావుని
సంఘువుంతోడ ।ప్రేమనున్ ।వింత్రగనాట్యశాస్త్రమునవేమరుభావము
విదడెల్పిన్ ।సంతసమంద్రియామనులుపాకకునాట్యకువెల్లిస్ప్రార
లక్ష్యంత్రవినెనాడులయురివరిఅంబుజలోచనరంగనాయకా ।గీ
నాట్యశాస్త్రంబుమునులుపోరాష్ట్రదేశ ।శ్రీలకునుదెల్పువారిచేచెలు
వ్రవిహారి ।సకలదేశంబులందెల్లచెలగెమహాని ।రాక్షసవిరావుకసుత
రిరంగధామా ।గీ ।అలరుయానాట్యశాస్త్రంబులరసియుబుధు ।వెల
యుమరిదానివుహామెలువిశదముగను ।తెలియుచునైనుజగమెల్లదక్షిపఉ
రాక్షసవిరావుకసుత్తారిరంగధామా ।సీ ।దనరుయానాట్యశా
స్త్రమువులభ్యసించ్చినాట్యులుప్రెంచసంఘదవ్ రెండ్రియుండ్రు ।పరగసు
శాఖ్యంబుప్రాధత్తుమునుతెండ్రిధరనుప్రధారిన్నైమెరయుచుండ్రి ।
పలువారుసత్రిక్రిబదశిసంత్రసమెండ్రి ।రెండువినదర్పణావములవెల
శియుండ్రుస్థిరధైర్యవములచాత ।చెన్నుందివింగులను ।చెలగిసుజ్ఞా
నిరైవెలుగుచుండ్రు ।ఖేదవుంబుల్యాకదంవృద్ధివైాదవులరు ।వ్రే
సరేమవ్యాశసదెన్నాప్తినెనశియుండ్రు ।నసుఘబత్రినయాధాతఘు
నమవిహార ।రాక్షసవిరావుకసుత్తారిరంగధామా ।గీ ।నారదా
దిమునింద్రులీనాట్యశాస్త్రమండ్రు ।చిత్రంబునసుయయుచ్చియుక్తు
తమునగ ।రెండశియానంద్రపరులయురియుంప్పువిహార ।రాక్ష
సవిరావుకసుత్తారిరంగధామా ।సభాలక్షణంబు ।గీ ।దనరుసభ
యుంగుఅలకల్పతరుప్పలకునను ।వేదశాఖలుశాస్త్రమూల్ వెలయు
విరులు ।చెలగవిద్వాంసులెతుంప్పిదులుగబరగు ।రాక్షసవిరావు

కస్తూరిరంగధామా॥ సభాసప్తాంగలక్షణాం॥ గీ॥ కవులవిద్యా
సలలునుబుధగాయకులునను। హాస్యయుతిహాసములుపురాణా
జ్ఞశీలవిం। వెలయుసభకునుసప్తాంగములునన్యయువిరాజె। రాక్ష
సవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ సభాపతిలక్షణాం॥ శ్రీమంతుడు
వైవాలచెన్నొందిధీరుడైవితరణశీలుడై వెలయువాడుగాసవిద్యలు
తెలిసిఘనకీర్తిశాలియై సరససద్గుణములచెలగువాడు। యురవ్యం
దసద్విహ్వరయంబులరయుచుధాతయై యింక్తిదనరువాడు।
భావజ్ఞుడనుచునుపరమదయాళుడై మరియుసర్వజ్ఞుడై వెలయు
వాడు। యెలవిశృంగారవిలలమెలగువాడు। యెనశిఖాంధ్యుర్ద్ర
వంతుడైదనరువాడు। యిలసభాపతియనగనువెలయుచుండ్రు।
రాక్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ నాట్యప్రసంగ్గు॥ వెరయు
సభాపతివుండ్రు। సరవిగనాట్యంబునవరసంబులుగులుకగ। మరి
సత్వవిసస్థితముగ। గరిమెనసలుపంగవలయు కస్తూరిరంగా॥ నా
ట్యానికివినయాగంబు యురవ్యగవ్యక్తవాదులను। యుంతృగపత్తి
ముగద్భవ్యకలక్ష। పరగవివాహవ్యశమరిబాగల్లగశారీభునవ్య
కలంద్భవిన్। మరరుగ్రహప్రవేశమునవేత్రినిధ్రుతుడుగల్గవ్య
కలన్। సరవిగనాట్యమున్సలుపసంతసమొప్పునురంగనాయకా॥
రంగధామ॥ చు॥ చెలగుచురంగధామమరిశాయకదేవతమంత్రగాని।
తాపలుమరుపట్టమంత్రలనుపాడిగనాట్యములందుసవిపిసన్।
రెంలవినిరవాస్త్రకంబునకు రెప్పందుఅగ్నివిరోధమంచ్చనిన్।
వెలయంగశాస్త్రమున్గలదు। వేమురు కస్తూరిరంగనాయకా॥

రంగధామయందుఁ తృప్తులక్ష్మణాం॥ సీ॥ నాల్గుశోకంబులునేర్పకవెప్పగా
గ్రాశి। మెుసకందునాలుగు మహాలలంద్రు। వాగుగానాలుగుపద్యం
బులునుప్రాశి। వశమంగానాలుగుదిక్కులంద్రు। పర్వతలకొండ్రి తెప
ర్వంబులనుగానటి। చెలగరెనిమిదిపద్మములనుప్రాశి। అందుమ
ధ్యంబున అసంపృగావృత్తాలుమరిమాడుగంపృగాపరగప్రాశి।
సెురదివృత్తాలచుట్టునంసెుంప్పవిరాజ। వరుసవదరంబుగాగీతప్రా
శితేను। చాల అదిరంగందుంత్రశైవేములు దనరు। రాక్షసవిరామ
కస్తూరిరంగధామా॥ రంగధామయందుఁ త్వానికి అధిదేవతలు॥
సీ॥ పరగుతరాశ్యునను దిక్పాలకుల్ అగ్నియందు। మంద్రంగదేవతల్వాం
ద్రుగాను। యమదిసంయందున యెలవిత్రుమరాత్తలు। నైరృతియం
దునిసాంకులకుంద్రు। వరుణాఖ్యాగంబునమరిషణ్ముఖులంద్రుసు। వాయువు
దిక్కునక్షేత్రపాలకుంద్రు। వృత్తరదిక్కునసెంగినాంది దేవతల్। సప్తవరా
త్రికులుయాశానమునను। చెలగిఅధిదేవతలుగానెచెలువ్యవిరా
రి। అలవతుర్ద్యంశదేవతల్ వెలశివింగులు। యెనశింయుంద్రురుయా
రంగయుంత్రమునను। రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥
రంగధామత్రవ్యాలు॥ సీ॥ గణనాధునికి మంచ్చిగరికెమంత్రణా।
శ్రీషణ్ముఖునకు। అక్షింతలెప్పు। యులక్ష్మిత్రపాలునకింపొంద్రుబా
ణులు। తిలలునుయులనాంది దేవతులకు। సరవివిహారగసప్తమా
తృకలకు। కూరివియుగుబపాకుసమమములునై। చెలగుత్రమా
ర్తులసకలదేవతలకు। ముత్తెలుపెల్లలుమంచ్చివిరులు। యెనశియా
తిథివారికిచ్చునరెయునచ్చిన్। పెలయుపలములుల్లైవేద్యములనుసల్పి।
యుయులకందిన వస్తులురెయినరింప్పవలయు। రాక్షసవిరామకస్తూరిరం
గధామా॥

జ్ఞానవంతును సంశారిరంభనాయుల పంక్తి తుత్రైధైర్యవంతు గలవాడి జా
ంపుకుండు కస్తూరిరంగా పాత్రలక్ష్మణాంబ సీ సరసిజనేత్రి త్రైం
సౌందర్యశాలి లెస్సౌ చెంతన సుశీల్యు పాలింపఁ తోఁ [illegible] సరవిగారత్నభూ
షణాములు ధరించి మొచ్చి చిరునవ్వు మొమ్మున చెలువు విహార కాలనిర్ణ
యములు గలిగి భావమెరింగి గానస్వరత్వములం ధృతఘనత విహారి
నవరస చాతుర్యనయమును సంపద తగి విలాసమును శాంతంబు గ
ల్గి కరుణాశ్రిత ధాతృత్వమును గల్గి గుణావంగల్గి మెలత తెలుక రి మెరు
ప్పు నెంమ్మి నితో డ చెలగిన ది పాత్రం యును జెల్లు సన్నుతాంగ్గ రాక్షస వి
రావు కస్తూరిరంగధామా పాత్ర దశప్రాణాంబ నిరతము రూ
ప్పు రేఖ యును నిర్మల వెగము గల్గి కాంతియును పరగను ధృష్ట జైదవు
ను పాట యు వార్గ్ష రీ గల్గి విన్నెలిన్ అరుదుగ సంత్రసంతెలరవి అం
తపవ్యా సహల్యాక యుం ధృతులె చెరువది లయాపదిన్ చెవి కిప్రా జా
వు కస్తూరిరంగనాయకాల పాత్రాంగదేవత లక్ష్మణాంబ సీ ప్రాంప్తా
రం స్థానకు పరగ సదాశివు శాలంబున కుక్షేత్రపాలకుండు
చెలగు కంఠానకు శాస్త్రాయ నెశక్తి తెలవి వక్ష్యంబున దీక్ష రు.
డు పరగను కౌనందు పరమెంష్టి విష్ణువు కనుబూవులకును శృంగా
రరసము ఉదరంబునందున వైనరగాగణపతి తగినాభి యుంధ్రు
న తారలవురి వరుణావా యువులారు నట్లై ప్పగాను తరుణి
నెం పెన్నా వునందు సుధాకరుండు అంగదేవతలివి పాత్రకనువ్
గాను రాక్షస విరామకస్తూరి రంగధామా సీ చాహవు మా
లంబున పరమెష్టి యాబాహువు ధృవుం ధృతనుశ్రీవాథవుం ధృ

షున వుం ఘో బంధ న పృవాపతి యరు కరా గ్రవుం ధృన సుపా
ర్శ్వతి యు ద సరె అతిబాహుదండంబు నందు త్రివమార్తులు గా
వెందు దవురె యుం గుష్ట్రవుందు తగి ష్ణ జ్ఞాఖుండును తులుగ నియుండు
ను పరగ మధ్యవు వున ఘాస్త రుం ధృ వరుడనాఖి కంయుండు నవురి
కనిష్టి కందు గురువు ను కరతల వుండు శశియు నలవి వేల్పులు పా
త్రవావహస్తవు న స్థు రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా సీ
ష్ఠు ఖవుంగా ల వున ఘాత్రి భుజ మధ్యవు న వా కశిబా హుంద
డంబున పార్శ్వతి యుంగు శంకరి బంధువలు న ఘానువు రికరా గ్రవు
వింధ్య ఆత్ష్మవు న సంబా అంగ్ష బం ఊ తర్జని యుం ధృ సథ
న రి పా ద కుండు ను గరి మెం మధ్యవుంన వునకవు ల ఖవ్రుడు అల
అనా మిక వు న సంభరమే వేల్పు తగిక నిష్టకును గంధర్వుల
ర యు తెలల వీ కరతల వుందు నయుం ధ్రిరయును అ మరిపాత్ర
కు దక్షిణ హ స్తము న ను వెల శియుం ధృరు వే ల్పులు వేద్య విహా
ర రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా పాత్రగను న
లక్ష్మణాంబ క హరిహం స్ఫదంత్రి లా వృక్ష పరశిఖి కుక్షియుల
కాది వగగన వులలన్ నిరతంబు వదిలి శి పాత్రయు గరి మెను
మెల యుం గవలయు కస్తూరిరంగా దే త్రోష్ఠ దలక్ష్మణాంబ కయ్యు
అలారి కి తవువ లోకి తు చాల త్రిలోకి తవిలోక సవుసాచి
యు ను న్ వ్యాల్గారి కితా న పత్ర వుం గాలల రు సు నేత్రవు
లను కస్తూరిరంగా శెరాజ దలక్ష్మణాంబ వ యు ల్ల అ

కంపితంబులను । ఉద్వాహితంబులను । అధోముఖంబులను । పరాఙ్ముఖం
బులను । పరావృత్తంబులను । లోలనాలోకితంబులను । అంచితంబులను ।
పరివాహితంబులను । అనుయాయితెంచిత్రాది విధంబులన్ను । పాత్రకు శిరో
భేదంబులనం బరగుచుండు నందు సూత్రం ॥ ఆకంపితశిరలక్షణంబు ॥ క॥ ఆకా
శమందు మీరా ముకి శిర । మేకమరుగా కదలితేను । అదిలమిన దానిన్ ॥ ఆ
కంపితశిరమందురు । కాకాసురదనుజభంగ సూత్రం ॥ ఉద్వా
హితశిరలక్షణంబు ॥ క॥ పరగను ఊర్ధ్వముఖంబునన్ । శిరమును నకద
లించితేను । చెన్నగు అదియున్ । మరి ఉద్వాహితశిరమని । గరిమె
నంబెలుచుండ్లు చుండ్లు । సూత్రం ॥ అధోముఖశిరలక్షణంబు ॥
క॥ చెలగ నధోముఖమగు శిర । ము లమని కదలించితేను । అలలలో
మునుక్ । చెలయున అధోముఖశిరమిది । కలుషాపహాదనుజభంగ
సూత్రం ॥ పరాఙ్ముఖశిరలక్షణంబు ॥ క॥ దనరగ పార్శ్వము
గా శిరముపెనరుగ కదలించితేను । మెంమ్పుగనదియుర్ । ఘనరర
పరాఙ్ముఖశిరమని । పునవంగ చెలువొప్పుచుండ్లు సూత్రం ॥
పరావృత్తశిరలక్షణంబు ॥ క॥ వెండ్రియగజే శిరమును । అదర
గ కదలించితేను । ఇది ధారణిలో । తెలియరి పరావృత్తంబని ।
కదులవడి శిరమెందు బరగు ॥ సూత్రం ॥ లోలనా శిరలక్ష
ణంబు ॥ క॥ చెలువొందగ శిరమును నెదురుగ । పలుమరు కదలించితేను
వంకబినేత్రా । అలలోలనశిరమే నది । కలుషాపహాదనుజభంగ
సూత్రం ॥ లోకితశిరలక్షణంబు ॥ పలుమారు కారమున గాశిర
మెలమిని కదలించితేను । అరవ్రుగధరలోకి । చెలువొందగ లోకితశిర

మెరా । కలుషాపహాదనుజభంగ సూత్రం ॥ అంచితశిరలక్షణంబు ॥
భుజమందు శిరము కదలిన । నిజముగ అంచితశిరంబు నందురు భువి
లో । సుజనాపనభవమోచన । గజభయహారదనుజభంగ సూత్రం
॥ పరివాహితశిరలక్షణంబు ॥ క॥ ఇరుగడ శిరమును వింత వేడ్క । మెయిన
ఇరుచుచుండెడి ప్రభయు పార్శ్వములకదలింపన్ । వినం పరివాహిత
శిరమెగా । ఘనసన్నిభ వరకళభాంగ సూత్రం ॥ వేళ లక్షణంబు ॥ క॥
చెలువొగవామభాగమున । హేరి వ్యత్యంగమున । నంతయున్ ।
పలుమరు తాళధారిమరి । భాగుగ దక్షిణభాగమందుప్పునన్ । వె
లయగా కుండు మున ఖవి సర్వస్తుతి వారలందరున్ ।
నెలతకు వెనకయుం దవశి । నిక్కమున సూత్రం ॥ నా ॥ నవ
త్యలక్షణంబు ॥ శిరమును నేత్రములు ఉర వ్రగపాద
ములు గాఢిరెలమిని ప్రక్షిప్త । కదలిన శిరము
మెను సర్వ సూత్రం ॥ పరావర్తన ॥ సం
రాధిదైత్యభంగ రామా కేశవా । మురారి శ్రీకళత్ర
భృంగరికవంక్తి । సరిగా జనేత్ర సుస్థిరతృసా ముకుంద పాపహా ।
ధరాధినాధ భవతాప నంక్షి ॥ గర్వ ॥ యుధి శ్రీవా
సుదేవ కరుణాకటాక్ష వీక్ష లోకరక్షక గాకర సుప్రధా నస
గీతసాహిత్య భరతశాస్త్ర విద్యాప్రవీణ శ్రీమద్యాజ్ఞవ
ల్క్యాచార్య పదారవింద వంకరంద బిందుసంధానా నుంది
లవిత పండితభాషాక్షమాంతరంగ శ్రీవత్సగోత్ర పవిత్రసంభవ
పగా తపవిత్రసంభవ విధేయుడు । గంగంగు యణాత్మనుభానా

మంథేయం ప్రణీతంబైన అభినయదర్పణంబును మహా ప్రబంధంబునందు సభా
లక్షణంబును, సభాపతిలక్షణంబును, రంగపూజావియంత్రలక్షణంబును,
భూమిలక్షణంబును, తాళలక్షణంబును, తాళధారిలక్షణంబును, గా
యకునిలక్షణంబును, పాత్రలక్షణంబును, పాత్రదశప్రాణలక్షణం
బును, పాత్రాంగదేవతాలక్షణంబును, పాత్రగమనలక్షణంబును, నే
త్రభేదశిరోభేదలక్షణంబును, మేళలక్షణంబును, నృత్యలక్ష
ణంబును, సన్నియుక్తలక్షణభవా శ్వాసమంగా, శ్రీ దేవరాజు
స్వామి సమాయం, శ్రీవాసుదేవ మహార్యమైనవి:

D. 2483
B. 587

శ్రీరమణీ రమణీ వల్లభ। వారిజదళనేత్ర సుజన వాంఛిత ఫలదా। నారద
ముని వందిత పద। కారుణ్య మహాలవాలం తరంగ నిస్తరంగా॥ అవధరింపు
ము॥ క॥ పరగ నసంయుత హస్తము। లిరువది యెనిమిది యష్టవింశతి యు
ప్పదునే। మరి లక్షణ లక్ష్యంబులు। కరుణించి ప్రథమ వరుస భూపా గాస్త్రీకరంగా॥
వ॥ అవి యెట్లనగా। పతాకంబును। త్రిపతాకంబును। అర్ధపతాకంబును।
కర్తరీముఖంబును। మయూరాఖ్యంబును। అర్ధచంద్రంబును। అరాళంబును। శుకతుం
డంబును। ముష్టియును శిఖరంబును। కపిత్థకటకాముఖంబును। సూచీచంద్ర
కళాహస్తంబును। పద్మకోశహస్తంబును। సర్పశీర్ష మృగశీర్షంబును। సిం
హముఖంబును। కాంగూల అలపద్మంబును। చతురహస్తంబును। భ్ర
మర హస్తంబును। హంసాస్య హంసపక్షంబును। సందంశంబును। ముకు
ళంబును। తామ్రచూడ త్రిశూలంబును యీను యిరువ యష్టవింశతియను
న సంయుత హస్తంబులనం బరగుచుండు నంత్యా॥ పతాక హస్తలక్షణం॥
గీ॥ నరికి మెనంగుష్ఠము వంచి మించి కరము వేళ్ళ। నన్నియును గూర్చి నిలిపి
విస్తరించిన పతాకమని పాలుపలుకుచుండు। శాస్త్ర సర
మకర స్వాతికంగకా। పతాక హస్తానికి వినియోగంబు॥ వ॥ ప్ర-
మొదలయనాట్యారంభమందున్ను। మేఘమందున్ను। వలయనున్నుయిండున్ను। నిశి
యందున్ను। ప్రయోగ స్థానంబులయందున్ను। అమృత ముల మెలపు
టయందున్ను। తరంగములయందున్ను। వీధులయందున్ను। ఆప్తుల
యందున్ను। ధారణియందున్ను। ఆశీర్వాదములయందున్ను। తానను
యందున్ను। ఆశ్లిష్టకరయనుటయందున్ను। శపథంబునందున్ను। శయ్య
నంబునందున్ను। తాళవృత్తములయందున్ను। ప్రకాశంబునందున్ను। ఖల

శ్రీవాహ్యాదిశుభ్రశేఖరంబులందుండు। అశ్వవందృష్టు, ఖండించుటయందృష్టు, అం
బుధియందు, బెండ్లివారలనంపుటయందృష్టు, ధైర్యలయందృష్టు, దినవాసవ
షణసరాచనలయందృష్టు, కవాటంబులం దెరచి వచ్చుటయందృష్టు,
ప్రాంతస్థనుటయందు, శ్లాఘించుటయందృష్టు, అంగ్లాదిస్పర్శంబు
లందుండ్లు, సమమునంటయందృష్టు, సప్తవిభక్తులతరంగులుజూచ్చుట
యందృష్టు, ప్రసాదంబులుస్త్రైకొనుటయందృష్టు, కరతాడనంబులయం
దృష్టు, పీఠంబులయందృష్టు, వానినీవనాలకుచస్థలంబుంట్లుటయం
దృష్టు, పెద్దలనుటయందృష్టు, పతాకహస్తంబువర్తించుచుండ్లు సంతాళ
త్రిపతాకహస్తలక్షణం॥ క॥ వంకించుసు పతాకంబునః వరుస
ననామికవ్రేలు వంచ్చినదియందుండ్। రత్రిగ త్రిపతాకంబ
ని, గరివెంనుచెలువ్వెండ్లు వుండ్లు కస్తాదిరంగా॥ త్రిపతాకహ
స్తానికివినియోగం॥ వెలందుంకిరీటంబు వృక్షంబజ్ఞినకు మరిహా క
శాసనునకు బాణమునకు, మొగలిపుప్పునకు మొనలందుంచె క్షిప్తకు,
వెలగుచస్థాపాక్షుల వెరంపులకును, దనరు వజ్రాయుధంబునకు దీప
మునకు, వెంపువిహారగతిప్పివచ్చుటకును, పరమేశ్వరునకు నంప
త్రిశాఖునకును, సురదిప్రకాశంబు జూచ్చుటకును, చేత్తురతికే శివ
రికరాదివీడుటకును, నన్నితాప్పులవక్రి వెన్నవిరాకులు, యులనత్రి
పతాకహస్తంబు యందిదెశ, రాక్షసవిరామకస్తాదిరంగా వహా॥ అ
ర్ధపతాకహస్తలక్షణం॥ గ॥ అరయత్రిపతాకహస్తమందు నకనిష్ఠ,
వ్రేలుగనుగాంచ్చివచ్చిన విపరమం గను, ధరణిలోజూడదనర్ధపతా
కమురెహ్యి, రాక్షసవిరామకస్తాదిరంగా వహా॥ అర్ధపతాకహస్తా
నికివినియోగం॥ చిగురుకును సూరికిని ద్రుమశ్రేంగమునకు, రమణి

నందురుకురెంటికిరంపువునకు, వచ్చునర్ధపతాకంబు వెపృవిహార, రాక్షస
విరామకస్తాదిరంగా వహా॥ కర్తరీముఖహస్తలక్షణం॥ గ॥ అరయ
నర్ధపతాకంబు నందువుంగులు తర్జనీ వ్రేలు విడిగా నుండా చితెను, కర్త
రీముఖహస్తమైయుండు తెలిక్కు, రాక్షసవిరామకస్తాదిరంగా వహా॥
కర్తరీముఖహస్తానికివినియోగం॥ చమురనావుం భేదమున త్రిరుప్రా
మాదికివిద్దగం తిద్ర్వష్టికిన్, వెరవరితల్లకిందులకు, వేదనచెతవుచాత
ప్పల్లకున్, నిరతముతోగెలల్లుకొన, నేర్పునవచ్చునుయున్నితాప్పులకు,
వరుసగకర్తరీముఖమున్ వైప్పగకస్తాదిరం. గనామయంకొ॥ మయూరహ
స్తలక్షణం॥ గ॥ మెరయునంగుష్ఠమునునానామికము గూర్చి, కదమ
త్రేక్షనుజూచినట్టు నమయూర, హస్తమును పేర వెలశిల్లు, అవనిలోన,
రాక్షసవిరామకస్తాదిరంగా వహా॥ మయూరహస్తానికివినియో
గం॥ చనెమలికి తీగెలల్లుటకు, నిక్కువముగా శకునంబుజూడనున్,
రమణులుకాటుకదిద్దుటను, రంపునుమాఱిబొట్టుపెట్టనున్,
శ్రీచవముగనాంత్రిశేయుటకు, గ్రంథరజూడగనిన్నితాప్పులన్,
అమరవందవారమ్మెవెలయును, నన్నిటకస్తాదిరంగా నయుంకొ॥
అర్ధచంద్రహస్తలక్షణం॥ క॥ యురపృగసపతాకంబునను, సరసు
కనంగుష్ఠవెలుజూచినదియందు, మరియర్ధచంద్రహస్తమై,
గరివెంనుచెలువ్వెండుచుండ్లు. కస్తాదిరంగా॥ అర్ధచంద్రహస్తా
నికివినియోగం॥ సీ॥ సౌరికుకృష్ణపక్షాష్టమిశశిజూప, చెక్కిటచె
యిజ్ఞచ్చి చింతపడను, నడుమునబట్టుటకును నెండబట్టినపాకను,
ధ్యానంబుశాంతనుతానుండునను, పల్లాందద్ధమునకు, ప్రా
ర్థించుటకు మరిచెలువ్వెంద్రరాజు రాంచేసుటకును ఘటవుద
ష్టికచెట్లుపెట్టాదజూడను, జూంపుగానవరులజూచ్చుటకును,

చేరి యుద్ధ క్షేత్రమునను వేత్రు తేఱయుద్ధకలను। అరయంగా నిర్మితాఙ్గుల నర్ధ
చంద్ర। హస్తమునను వప్పునిది బూడుయంబు బాక్కు। రాక్షస విరామ
క స్తుత శ్రీరంగధామా॥ అరాళ హస్త లక్షణము॥ గీ॥ అనువుగా
భూతసపతాక హస్తమునను। తర్జనీ వేలు వంచ్చిన ధరనరాళ।
హస్తమని చాల వేత్తగా నతిశయిల్లు। రాక్షస విరామక స్తుత శ్రీ
రంగధామా॥ అరాళ హస్తానికి వినియోగం॥ యిరవ్యగ ఆచమని
యర్ఘ్యము। బరువడి సుడిఫలాలియవ్యతపానంబునకున్। మరి విష
పానము శానియును। గరిమెన రాళంబు వచ్చుక స్తుత శ్రీరంగధామా॥ శుక
తుండ హస్త లక్షణం॥ గీ॥ అరశి భూచిన మున రహారి మరియు రాళ।
హస్తమందున వంచ్చిన నామికంబు। నదియెం శుకతుండ హస్తమై।
యొప్పని వెలయును। రాక్షస విరామక స్తుత శ్రీరంగధామా॥ శుకతుం
డ హస్తానికి వినియోగం॥ గీ॥ బరగు కుంతాద్యయుధములకును। బా
ణమునకు। మరియును మర్మమును భేదించు। మార్గమునకు। మెచ్చ
శుకతుండ హస్తమె వచ్చుగాక॥ రాక్షస విరామక స్తుత శ్రీరంగధామా॥
ముష్టి హస్త లక్షణం॥ గీ॥ పరగ వేళ్లన్ని మరి గూర్చి బట్టి తేను। ముష్టి
హస్తంబదెయందురు మోహనాంగ। ఖానసంశోక్ష సతజుసభంజని
నాశ। రాక్షస విరామక స్తుత శ్రీరంగధామా॥ ముష్టి హస్తానికి విని
యోగం॥ గీ॥ స్థిరముననుండు బట్టుబట్టుకొన। జుట్టు దెరయుద్ధము చేయు
సంధ్యనన్। నిరతము తారహారరములు। నేర్పుగనున్ గర్వమందు వె
యును। గరిమెను దృష్టివేసడమలు। గట్టును తప్పదిరించువారలన్।
పరగను ముష్టిమయించుపెవ్వను కస్తుత శ్రీరంగనాయకా॥ -
శిఖర హస్త లక్షణం॥ ముష్టియస్తంబులో నంగుష్టవేలు। చెలువ

విహారగ యెత్తిన శిఖర మెసాను। సరసగుణాకర శ్రీరంగపుర విహార।
రాక్షస విరామక స్తుత శ్రీరంగధామా॥ శిఖర హస్తానికి వినియోగం॥
సీ॥ వెడవిల్లు నికి మరి విలుబట్టుటకును। లింగసంబునకును లింగము
నకు। చెలువొప్పుదుర్గ సోపుర స్తంభంబు చూపను। యెంది నిశ్చయంబునకు
వియ్యమును। పిత్రు దంతము చూపి తల్లితల్లి నామమునకు స్తంభంబు
నకు అధరంబునకు కును। ఘంటవాయింపను కావని బల్కను। యెంతదిరి
నిత్తి దిబట్టియిలా దృల్తుకును। పరగ శ్రేష్ఠులు బయలను తుకు ధైర్యము
నకును। శిఖర హస్తంబు యుందు నమ్పవారం। సరసగుణాకర
శ్రీరంగపుర విహార। రాక్షస విరామక స్తుత శ్రీరంగధామా॥ కపి
త్థ హస్త లక్షణం॥ చ॥ తగ శిఖర హస్తమున। తర్జనీ వేలి ని
దాని త్రివంక్తుక నెనగ ముగని క్షేత్రనెమెరగనె చెప్పు దనెం ముఖము వంచ్చి బ
ట్టినన్। ఒప్పుగను కపిత్థ హస్తమని పొందుగ ధారుణిలోన్ చెలంగున్।
నగధరవాసు దేవ। యెందునంద నకస్తుత శ్రీరంగనాయకా॥ కపిత్థ
హస్తానికి వినియోగం॥ చ॥ యిరవుగ లక్ష్మి వాణికిని। యింపుగ
తాళము బట్టుటందునకున్। పరగను పాశము బట్టుటకు। పాలు ముంచెడను
కోంగుబట్టనన్। తిరముగ ప్రాలు బట్టుటకు। దీపము ధూపము
జూపవిత్తకున్। వెలయరయం కపిత్థ హస్తము। గణింపగ సత్తు శ్రీరంగనా
యకా॥ కటకాముఖ హస్త లక్షణం॥ గీ॥ కపిత్థ హస్తము
నచెన్నగ మధ్యమ వేలి త్రింద్రుగా। కూర్చి చెన్నుపై వినదెప్రచ్చుక తర్జనవ
జ్ఞ జేర్చినన్। వారిజనాభుడుం కవినుతైపుగనున్ కటకాముఖంబు
నిన్। సాకెకంటకే జరిల్లునిలు। చక్రనిక స్తుత శ్రీరంగనాయకా॥ చ॥ నికటము
వస్త్రముష్టికి నిసేర్పున బాణము వేయ సంగడాల్। గరిమెను బట్టియెం

త్రుటకు ఘంట్టిగంటపాఖముదాత బోధుకర్ణ। తీరవుంగవచ్చునిండ్రుల
సు।దేవరయపాకటకాముఖంఖుదా। కరివరదప్రవేలయుభవ। ఖుంజనక
స్తురిరంగనాయకా॥ సూచీహస్తలక్షణం॥ చెలగతర్జనివేవినిశ్చా
చిబట్టి। కడపువేళ్లనిమడిచినఘట్టిగానుం। సూచిహస్తంబుటంచ్చ
నిసెంప్రు వివాహము। రాక్షసవివాహముకస్తూరిరంగధామవరా॥ సూచి
హస్తానికి వినియోగం॥ సేుపరగరెుంక్రతిపరబ్రంహ్మంబుయు
నుటకుచామరంబునకునుఖగతీయుననుం।యునునికినరాతికి
లపడింపదియంనుటకుఘత్రుంబుఖడకు ఆశ్చర్యమునకు।కాని
కాన్యనుటకుమెనుఖాష్యటకునుం।యులలోనఘేరిపాలిరం। శ్చ
టకును।కెంనలుఖాష్యటకునంకరాత్రిసలాకులకుచిత్రిబోధ్యత
కునుముంచ్నకునుం।ఘంట్టివాఢనిమెచ్చునుం।గరిమెవిపాక।సెంరిది
సరాగారుబారులచరాష్యటకునుం।సూచిహస్తంబువచ్చుముసెరం
ప్రువివాహ।రాక్షసవివాహముకస్తూరిరంగధామవరా॥ చంద్రకళాహ
స్తలక్షణం॥ కె॥ వెలయతర్జనిరెంగుష్ఠ్రవేళ్లబాచ।అవనివత్రు
కళాహస్తమగునువిగుల।విదింపచంద్రునికిజెల్లువిమలచరితా।
రాక్షసవివాహముకస్తూరిరంగధామవరా॥ కోశహస్తలక్షణం॥
గ॥ వెలయువిరళంబుగానైదువేళ్లబాచి।కొనలుకొంచవుంవచ్చిన
కోశమంగునుం।సరసగుణాహారశ్రీరంగపురవిహార।రాక్షసవివాహ
కస్తూరిరంగధామవరా॥ కోశహస్తానికివినియోగం॥ చ॥ అనిశ
ఘముఫలుకర్ణమరగు।నంరతుచెండ్లకుస్తల్లుబోజనంబునకునుం।

ఫ్రాలఖంతులకుపెంచుగవుంగ్యలచంద్లుఖాపనర్ణ।పనుబడఫ్రా
లఖుల్లకునుం।బాగుగవద్యనజెప్పగినైకర్ణ।రెునశైనుకోశహ
స్తమిలలింపుగకస్తూరిరంగనాయకా॥ సర్పశీర్షహస్తలక్ష
ణం॥ గీ॥ అరంరుతెలుతతిసపతాకహస్తమలనను।కెంచ్చ
మంగవ్రేళ్లనన్నిలియువచ్చితెను।లలనమరిసర్పశీర్షస్తైల
వెలుప్రమాణ।రాక్షసవివాహముకస్తూరిరంగధామవరా॥ సర్ప
శీర్షహస్తానికివినియోగం॥ సేుచంద్రసంఖునకునుసర్పం
బునకుమరివెల్లనేంరంనుటకువేలుయునను।ప్రోక్షణపమ
స్త్రలిబోషింపదేవాదితర్పణానకునీళ్లడాగంటకును।హ
స్తికుంభస్థలంబుంద్పుదప్పుటకును।తగిజెట్టుఘంజమలలవత్తు
టకును।శాంతుతుంరనుటకుచల్లనరునరలంక్రశాఖాసు
మంచ్చిదిపాలురుననుం।లంన్ని।సర్పశీర్షహస్తంబుసర
విగానుం।లంన్నిశాభులవర్తింప్పరుంత్రిరెశ।సరసగుణాహా
రశ్రీరంగపురవిహార।రాక్షసవివాహముకస్తూరిరంగధామవరా॥
మృగశీర్షహస్తలక్షణం॥ గీ॥ అరంరుమడిసర్పశీర్షహస్త
మందు।కరాత్రికొనవేలుమరియుంనంగుష్ఠవేలు।దాచమృగశీ
ర్షహస్తమైదనరుచుండు।రాక్షసవివాహముకస్తూరిరంగధా
మరా॥ మృగశీర్షహస్తానికివినియోగం॥ సేుపడతులలక్కిళ్ల

పసుప్పులూంరులుతుకునుం రాజీవనేత్రమున్కాదరించెనసుం వప్పుగను
యునుతుకువాదంబుశాయనుం పోకలాల్చుకునగోధుమాప్పలు
కునుం యెందుకెదురనుతుకుయుల్లుబూప్పుటకునుం త్రైనరగావి
లుదనుప్పంవమునసుం మరివుంగ్లు చెట్టునుతిరుగాడుటకుయుం
క్లు పెక్కిత్రిప్పుంత్రుంబు చెట్టుటకునుం పరగపదములుప్రింరుమున
బట్టుటకునుం వెలంరుబరిబిలు బట్టునువేఢుగానుం యెంనశివ్యగ
శీర్షహాస్త్ర వైభవరుమంద్ధు రాక్షసవిరామక సన్త్రరిరంగధామహాం
సింవ్రామయుహాస్త్ర లక్ష్మణాంగమరియునావికయుంగుబ్బము
ధ్వమయుంనుం గుాశ్చివింగవిసన్వేష్టనుకువలరెబుశాం బూబితెసిం
ద్రామయుతుయునిబగతివెలయుం రాక్షసవిరామక సన్త్రరిరంగధామహాం
సింవ్రామయుహాస్త్రానికివినిరొరాగంగం శ్రీబల్ల పొరామంబునకు
పిల్లిహాస్త్రకమురు జిం క్లకుంద్లెలంవ్రాస్త్రప్పంబుం సింవ్రామునకు యె
లబియమరిసింవ్రామయుబింద్ధువెలయుంబుంద్ధు రాక్షసవిరామక
సన్త్రరిరంగధామహాం లాంగాలహాస్త్రలక్ష్మణాంగమరిపద్మకోశమం
దునవరుసనానావికప్పువేలువంచ్చినమరియుంగ నిరతముంలాం
గాలంబని గరిమెనుచెలువ్రింపుచుంద్ధుక సన్త్రరిరంగ్రామహాం లాంగా
లహాస్త్రానికివినిరొరాగంగం శ్రీ చామంతిప్పాలకుచెలగినఅల
నింవ్రాపంఢ్లకుశెరిచిన్నిబంఢ్లకమురు యెన్నిప్పంటులకునుగెన్నెరు
ప్పాలకు త్రైనరపోకలకునుప్పంటులకునుం పొన్నెరాయుల
కునుటెంద్ధువన్నెలకునుం కుండలంబులుబూపవెంద్ధుగానుం
చిన్నిగిన్నెలకునుసున్నప్పరాయుకుంజారిదినుగంధంబుబూప్పుటకునుం

వెరయుమరినిన్నితావ్యలగెరివెవిహారు యిలలనులాంగాల
హాస్త్రంబు యింక్లురెశ సరసగునొహారశ్రీరంగపురవిహార
రాక్షసవిరామక సన్త్రరిరంగధామహాం పద్మకోశహాస్త్రాల
క్ష్మణాంగ వెలయుమరిన్నెదువేణ్ణనువిరళమునసుం బత్తిమెలి
గానువంచ్చినదిట్టమునగను పద్మకోశంబుయదెబూత పద్మ
గాభ్రు రాక్షసవిరామక సన్త్రరిరంగధామహాం పద్మకోశ
హాస్త్రానికివినిరొరాగంగం శ్రీ చక్రవాకములకుచాతకంబు
లకునుకొదుకొప్పగుంటుకుకాప్పునకునుం వెలగపండ్లకుయుం
క్లకలగిపాతింద్ధకు బంఢ్లకుగబనింవ్రాపండ్లకమురు ప్రాంక్ష
బింద్ధునికినిప్పరికినివేదకు పోంగసుకునెంత్తెమ్మబూప్ప
బింద్ధునికినిప్పరికినివేదకు చనరుపల్లమునకు దెవళంబు
టకునుం తామరప్పాలకుదనరుపల్లమునకు దెవళంబు
లకునుతెరులకునుం వెలగపులపులశబ్దంబుదెలుప్పుటకునుం
మయూరపొంద్ధర్యమునకు శ్లాఘింపుటకునుం పద్మకోశం
బుపట్టునుం హాసవిహార రాక్షసవిరామక సన్త్రరిరంగధామహాం
చతురహాస్త్రలక్ష్మణాంగ సారెకనిష్టవెలుమరిబాపటుదక్కిన
ముాదువేణ్ణనుగె సారెతివివిహారగుాత్తునగె కుంక్లకమద్ధ్య
మప్రేలిక్లింద్ధుగాం చేరిపబొట్టవేవినిటుచెట్టగనంచ్చియుబట్టెబూ
పితె అరమంగెరిస్వపెరాచతురహాస్త్రమెక సన్త్రరిరంగనాయకహాం
చతురహాస్త్రానికివినిరొరాగంగం శ్రీ అనుప్పగాక సన్త్రరియు
నుటకుచెలువ్రింద్ధు క్షద్రసాలకుమరివంవ్రాకమురు పర
గబంగ్లారు తాంబ్రాదిలోహములకు యెన్నెనానావిధ

పర్ణమంబకు, కెందమ్మియిరునంటకు కెంపమరుపుష్పకంత్రకు,
తెంలగరసాగకు, తునకలకునను, తగఖ్యాగా యింతమాత్రము
తెల్లనెంరున, బరువడి ష్యత్తైలఘాలమునకు, కాంత్రనదల
కుమరిహంసగమనములకు, చతురహస్తంబు వట్టునను,
సరవి విహార, సరసగుణాహార శ్రీరంగపురవిహార, రాక్షసవి
రామకస్తూరిరంగధామా, భ్రమరహస్తలక్షణం. గీ.
ప్రనరయంగుష్ఠమధ్యమమునను గూర్చి, గరిమెంతజ్ఞాని
వంచుకకడమవేళ్ల, దాచినంతనె భ్రమరహస్తంబుయగు
ను, రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా, భ్రమరహ
స్తానికి వినియోగం. గీ. పరగయింలలోన చెంగల్వ ద్రుంచు భ్రమ
రమునకు, అరంతుకోకిలకును జెల్ల నమరవంధ్య, భ్ర
మరహస్తంబు వికృవిభావములర, రాక్షసవిరామకస్తూ
రిరంగధామా, హంసాస్యహస్తలక్షణం. గీ. కొనవిరారగత
ర్జన్యంగుష్ఠములను, చేర్చివింగిలినవేళ్లను చెన్నువిహార,
దాచినదిహంసాస్యహస్తమైనరుచుండు, రాక్షసవిరామ
కస్తూరిరంగధామా, హంసాస్యహస్తానికి వినియోగం. గీ.
చుంబనపుగపాలకోయుటకు, చిత్రమువ్రాయనముత్తెగట్టినన్,
తెలగ్యపదెశమున దెలుపసాకెకు హంసకుప్పల కంపనన్, పలుమ
రుపాసుదేష్యపదపత్రమెధ్యానమున జేయుటన్నునన్. తలకోను
హంసహస్తంబిది తథ్యము కస్తూరిరంగనాయకా, హంసపక్ష
హస్తలక్షణం. గీ. తెలుపువిహారగమరిసర్పశీర్షమంద్ర, సరగ
చిటికినవేలినిజాచితేను, హంసపక్షంబటంచ్రునియమని వెలయును,

రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా, హంసపక్షహస్తానికి
వినియోగం. తెలపుగయేటికడ్డకునను చెన్నుగవారకథిగోడబూ
మనన్. పలుమరుసేతువందు మరిబాగుగ ఆరసవెళ్లువెట్టినన్.
సలలితమెప్పుయరాకునకు శాంత్రముశాయడమందు ముక్తిలోన్.
చెలగునను అంసపక్షముల చెన్నగకస్తూరిరంగనాయకా,
సందంశహస్తలక్షణం. గీ. యెలమితర్జనిమధ్యమములను చేర్చి
గరిమెనంగుష్ఠమును గూర్చికడమవ్రేళ్ల, జాచినది సందంశంబనబ
గనివెలయు, రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా, సందంశహ
స్తానికి వినియోగం. సీ. చేరిమంథ్యమములరుబారిబిందువులకు,
కెంపురెంపులు ద్రాక్షగుత్తెలకును, గరిమెముత్తెలకును కర్పూర
మునకును, మరిపగడములకు మాత్రలకును, సౌమ్యత
ట్టుటకును, సౌరిదివాసనజూడ, హావసంబులకు దేవతా
ర్చనలకు, శ్రైద్ధారక్యమునకునుపరగకెంపులకును, ముద్రవే
యుటకును ముదము విహార, ప్రనరజెవియును మదుపులు
యొసగుటకును, అరయసందంశహస్తంబు అనువుగాను,
యిన్నితావుల వర్తించి చెన్నువిహార, రాక్షసవిరామకస్తూ
రిరంగధామా, ముకుళహస్తలక్షణం. ప్రనరమంగుష్ఠమువె
ళ్లను వ్రేళ్లుగాను, గూర్చినంతనె ముకుళమైకొమరుమీరు,
సరసగుణాహార శ్రీరంగపురవిహార, రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధా
మా, ముకుళహస్తానికి వినియోగం. సీ. పరగదానములకు,
ప్రాణంబులనుటకు, దేవారంసెలపనవిరహమునకు, బరువడి

ముదమున విష్ణుభూతాలములకు। మురిభోగినమునకల వైరాసము
నకు। తామరవెన్నకు తగవృగా నైదన। శాకపాకములను తెలిగి
ఇదును। కదళీవృష్టములనకు। కలువల వెన్నకు। ఖేచ్ఛేధనము
లుచాలు ఇంచ్చుటకునను। ప్రేమవిహారగమంధ్బులు తెచ్చుయకును।
తగవృగా నిన్నితాబ్బల దనరుచుండు। ముకుళహస్తంబు యి
లలోన మహామాంగ। రాక్షసవిరామక సూత్రిరంగధామా॥
తాంబ్రచూడహస్త లక్షణం॥ గీ॥ అనుభవిహారగమంకుళ
హస్తంబునందు। తర్జనీ వేలు వంచిన తగవృగాను। తాంబ్ర
చూడంబటుంచ్చు నిదనరుచుండు। రాక్షసవిరామక సూత్రిరంగ
ధామా॥ తాంబ్రచూడహస్తానికి వినియోగం॥ గీ॥ వైనర
మారుసమునకును త్రెంటికమరు। కుక్కుటము మంహాపిర
మునకుకాంగయునను। పెల్లునిది తాంబ్రచూడంబు చెలువు
విహార। రాక్షసవిరామక సూత్రిరంగధామా॥ త్రిశూల
హస్తలక్షణం॥ క॥ బిరువడిచి దిటకిన వెలునను। కురుచగయం
గుత్ర్త వేలుంగూర్చుకవింగులకే। మరి మూడు వేళ్లు జాచిన। గరి
మెత్రిశూలాస్తము రెవ్వకసూత్రిరంగా॥ త్రిశూలహస్తానికి
వినియోగం॥ రెలువిని ముల్లోకములకు। పమ్మురు మూ
దికి బిల్వపత్రమునకును। వెలయు త్రిశూలంబునకును।
గలిగె త్రిశూలాస్తమిలను కసూత్రిరంగా॥ వాలితే॥ సరసి
జదళనేత్రా సజ్జనస్తోత్రపాత్రా। హరితయంరు నంతపాదా।
అక్షతాలోకనాథా। కలికలుష విదారా కామినీచిత్తచోరా

రా। పరమాహ్లాదంబు విహారి పాహి శ్రీరంగశాయి॥ గద్యము-
ఇది శ్రీవాసుదేవకరుణాకటాక్షవీక్షణాకలితశృంగా
ర రసప్రధాన సంగీత సాహిత్య భరత శాస్త్ర విద్యా
పారంగత శ్రీమద్వాళ్ల వల్లభాచార్య పదారవిందమ
కరందబిందుసందోహపానతుందిలమిళిందాయమాన
నిశాంత రంగశ్రీ వైష్ణవ్యంబు ఇరూర్ధ్వపుత్రశాఖోపగో
త్ర పవిత్ర సుబ్బన విధేయబు తింగగుంటు మహాత్మ్యధాతనా
మధ్యేయ ప్రణీతంబైన। అఖిలరసధర్మణాంబునను।
మహాప్రబంధంబునందు నీ సంయుక్త అష్టవింశతి హ
స్తంబులునను। బరగుచున్నది ద్వితీయాశ్వాసము॥
శ్రీపెరుందేవీ సమేత శ్రీవరదరాజస్వామి సహాయము॥

క॥ శ్రీవల్లభనాపాలితి జైవమునీ వేంయుతుంబులఁ స్థిరముగ మదిలోఁ।
దేవేశను భజియింప్పేద। గార్యముల నను వరకుఖాంగ కస్తూరి
రంగా॥ తెలుప్రగ సంయుత హస్తములు। లలరగనురి లక్ష్యల
క్షణంబులు వినుగులన్। తెలియుగ విండె వివరింప్పేద। కలుషా
పాదను ఖఖంగ కస్తూరిరంగా॥ మ॥ యింట్లు మరి యింయునుం। అం
జలి హస్తంబును। పుష్పపుట హస్తంబును। చతురశ్రకం
బును। స్వస్తికంబును। కర్తరీస్వస్తికంబును। డోలహస్తం
బును। కపోత హస్తంబును। కర్కట హస్తంబును। అవహి
త్థంబును। వృశ్చాన వంచ్చితంబును। కలశ హస్తంబును।
ఉత్సంగ శివలింగ హస్తంబును। నాగబంధ హస్తంబును।
శకట హస్తంబును। శంఖచక్ర హస్తంబును। సంపుటహ
స్తంబును। పాశకీలక హస్తంబును। మత్స్యకూర్మవరా
హ హస్తంబును। సింహ హస్తంబును। గరుడ హస్తంబు
ను। ఖట్వ భేరుండ హస్తంబును। యీ సప్తవింశతియను సం
యుతాఖ్య హస్తంబులై బరగుచుండు నంతా॥ అంజలి
హస్త లక్షణం॥ క॥ రెండు పతాకంబులను మరి। దండిగ కర
తలముల చేర్చి దండమున బెట్టఁగ। మెండున నమస్కారంబునకౌ।
ఖండలనుత అంజలిదియెను కస్తూరిరంగా॥ పుష్పపుటహ

స్తానికి లక్షణం॥ క॥ మరి సర్పశీర్ష హస్తములు। నెరపకరి కర
యుగముం జేర్చి। వెలిగా విడుగులన్। యురమున నకెదురుగ
బట్టిన। గరివెదను యిది పుష్పపుటము। కస్తూరిరంగా॥
పుష్పపుట హస్తానికి వినియోగం॥ క॥ భానుని కర్ఘ్య
ము ఇవ్వను। ప్రాణికిను వరాత్ర పుష్పపుష్పాంజలికిన్।
మానకనీరాంబనమునను। కానుక నంపుష్పపుటమెంక
స్తూరిరంగా॥ చతురశ్రక హస్తానికి లక్షణం॥ క॥ యుగ-
తంరగ ముంగ నెక్కినహానికి। మరహారిపట్ట్ర భిక్షేకమున
కను వినుగులన్। మరి మలఖపారయిలగుల నకలను। గరిమె
నం చతురశ్రకంటె। కస్తూరిరంగా॥ స్వస్తిక హస్త లక్షణం॥ క॥
పరగ పతాకంబులుబయిరు। కరములు యెడదెచ్చి పొందుగారు
మ్ముత్తిగ ముంగారివలన్। నిరతము స్వస్తిక హస్తమెకా। గరిమె
నువినయమునకును కస్తూరిరంగా॥ కర్తరీస్వస్తిక హస్త
లక్షణం॥ క॥ సరసంక కర్తరి మత్తుముల। సారెకు రెండ్లు కరర
బులందున్। మరి మణిబంధముండు ఉరపడి। మాటికి వల
శ్లన శాఖ శేర్చన్। విరళముగా నుంచినది। వేడుంగ క
ర్తరిస్వస్తికంబనిన్। మరహరి ధాత్రిలో వెలయుంప వా
హన కస్తూరి రంగనాయకా॥ వినియోగం॥ గీ॥ వృక్షములకు
తారలకు మరి వృక్షములకు। వెలని శిపర్వతములకు సమా

హా వంలలకు। సాకికి ముజొల్లకత్ర కిస్త్ర స్త్రకొంబు। రాక్షస విరా
వంకస్త్రాకి రంగధ్యా వహా॥ దోల హస్త లక్షణాం॥ గీ॥
తుందరి సపతాక హస్తంబు నదువంనందు। కొండ్ర కరవు
లు బట్టిన వెందుంగాను। దోల హస్తంబు యుంచ్చిన వెలు
దనరు। రాక్షస విరావుంకస్త్రాకి రంగధా వహా॥ విని యోగం॥
కు॥ అలపేరణికి నిగదుస్తై। వెలగిసనాట్యంబునకును। వెందిని
లాసన్। చెలగునుంయా దోలాస్త్రవును। కలుషాపాదనను ఖుథం
గకస్త్రకిరంగా॥ కపోత హస్త లక్షణాం॥ గీ॥ చేతులను కట్టు కెలన
నుక ప్రాతపొను। చెలగు భక్తికి కేశవు సన్నుతింప। పొంకవును
శెల్లపు రిరువుక కపోత వింపుదు। రాక్షస విరావుంకస్త్రాకి రంగధా
వహా॥ కర్కట హస్త లక్షణాం॥ గీ॥ వెలుంగు సరెండు కరవుల
వెళ్ళు గ్రుచ్చి। యెదురు కెంచ ఖూపి కొంపుచ్చిన కెగురు బట్టు। కర్క
టహస్తంబు రువనును నుప్పు నతకెక్కు। రాక్షస విరావుంకస్త్రాకి
రంగధా వహా॥ విని యోగం॥ పెంనశి ఖూడంగ వంకికలు సవుహా
హావుంనకు। గలుగుచికటికి నింయుంకగ్గ హావునకు ను। థరను
కర్కటు హస్తంబు దనరుచుండు। రాక్షస విరావుంకస్త్రాకి రంగధా వహా॥
అపహిండ్ల హస్త లక్షణాం॥ కు॥ వంకిపద్మకోశ హస్తవుంయుగవ్యగ
యుంగకరవుంలుంద్ర్ను। యెదురుగ బట్టుగ। బిరువది అపహిండ్లంబగు।
కరివరుందాదనను ఖభంగకస్త్రకిరంగా॥ వినియోగం॥ కొయ్యా
లాలవిని శృంగారవునకు। నెలతలకుచవుంలకు వింగులు।
నీటుకు వగకును। అలయు వహిండ్ల వుంజెల్లను। కలుషాపాదను

జిభంగకస్త్రాకిరంగా॥ త్రిపతాక హస్తలక్షణాం॥ గీ॥
తొందవి త్రిపతాక హస్తంబు భుజవునందు। రెండు కరవుల
బట్టిన వెందుంగాను। అది యెంపు ప్రస్థానవంచ్ఛితవుంగును హారికి।
రాక్షస విరావుంకస్త్రాకిరంగధా వహా॥ కలశ హస్త లక్షణాం॥
విను వుంర్ధచంద్రహస్తవును। వినను తంయుంగ కరవుంలుంద్ర్రయె
దురు యెందురుంగను। కొనవేళ్ళ వంచ్చి బట్టిన। ఘనకలశాస్త్రం
బుంయుంది యెంకస్త్రకిరంగా॥ విని యోగం॥ చే॥ చెలువుగ ఘ్రా
ణకుంభవుంను శ్రీధరుంయుంక్ష్మనునా రికేళ వుంను। ఫలువుంరుగు
ట్లుగుంట్లకును। బాగుంగగుంచ్చి ఢిరాయుంబురాపసును। యెలవు
నిశుక్లికిని వింగులయుంపుగయూకలశాస్త్రవిందుండు। చెలగు
నువాసుదేవభువ। సన్నుతకస్త్రకిరంగనాయకా॥ భుజంగ హా
స్తలక్షణాం॥ గీ॥ పెంనశివ్యగశీర్షహస్తవుంతెవుంందు పెనక।
పరగవుంశిబంధవుంలు జేర్చి బట్టితేను। ప్రేనరవు ప్రస్నుంగహస్త మై
భుంనతకెక్కు। రాక్షస విరావుంకస్త్రాకిరంగధా వహా॥ విని యోగం॥
గీ॥ యెంనశిపిత్ర్యవందనవుంనకుంయుంపు విహారు। చెలగి అమింగవ
వుంనకు సన్నుతాంగ। జెల్లు ప్రస్నుంగహస్తంబు చెన్ను విహారి।
రాక్షస విరావుంకస్త్రాకిరంగధావహా॥ శివలింగ హస్తలక్షణాం॥
చ॥ చెలువుగ దక్షిణహస్తవుంన। చెన్నుగయుంశిఖరంబు బట్టుకన। పలు
వంకువావుహస్తవుంన వాంగుంగ బట్టుక సన్నుతించువుంను। యెంలవిని
కొండు జేర్చినను యుంపు సంయా శివలింగ హస్తవెంచు। అంకుసుంపుం
గధావనకు। అంతమకస్త్రకిరంగనాయకా॥ నాగబంధహస్త లక్షణాం॥

ఉ॥ వెమరుసర్పశీర్షమును వేడ్కగరెండ్లుకరంబులంబ్బనన్। ప్రే
మనధరామణింబుగను పెంపుగనామునిశిఖంధమండ్రనన్। సా
మగజేర్చివక్షమున సాకెకుబట్టినరుస్తు మిస్పుడున్। నామము
నాగబంధమదునాయక కస్తురిరంగనాయకా॥ వినియోగం॥
వినుమంపొడరిండ్లకును సర్పమెనయుతకును। ధరణధర్మా
వేదమంత్రంబునకును। నాగబంధంబు జెల్లునని మంగాను।
రాక్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ శకటహస్తలక్షణం॥
ముఖద్రమశాస్త్రములు రమున। పలుమరు ముంగకరములంద్రు
బట్టుకవెలిగా। నలుదంగు శమములుబూవిన। కవిమలహరక్షక
టమగునను కస్తురిరంగా॥ వినియోగం॥ గీ॥ రవ్యమంగభూప
ములలోన రాక్షసులను। సింహంబునకు బహుభ
యమునకును। చెలగిశకటహస్తమును జెల్లుబగతిలోన। రా
క్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ శంఖహస్తలక్షణం॥ గీ॥
రెనశిదరాసర్పశీర్షంబు దెబ్బమచాత। పరగకుడిచావ
శిఖరంబు బట్టిగాచ్చున్। శంఖహస్తంబు దెంగు దెదిశంఖ
మునకే। రాక్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ చక్రహస్త
లక్షణం॥ చ॥ వరుసగనర్ధచంద్రములు వైపుగబట్టుకరెండుచేతు
లన్। బరువడినడ్డిడిడ్డమగవాగుగచేతులుమరాశిబట్టినన్।
దురవ్యగచక్రహస్తముగ దంపుగచక్రము జూపజెల్లెవో।
మురహరవాసుదేవవినుమో। హానకస్తురిరంగనాయకా॥
సంపుటహస్తలక్షణం॥ చ॥ ముకుకరముసర్పశీర్షము। మును

రహరికరతలములద్దమునమరాశినమున్। సరవిగసంపుటహ
స్తమెరా। గరిమెనసంపుటమునకును। కస్తురిరంగా॥ పాశ
హస్తలక్షణం॥ చ॥ బరికినసాచిహస్తములు బాగుగబ
ట్టుకరెండుచేతులన్। వరుసగతర్జనీలు దరదిమంబ్బకవేళ్లనురెం
ట్లుకరెండుచేర్చుకన్। గరిమెనుపాశహస్తములు పొందుగమరిమదునన్।
మెలిగానుబట్టినన్। నిరతమువాశహస్తముగనిర్ద్యముకస్తు
రిరంగనాయకా॥ వినియోగం॥ గీ॥ పరగనన్యోన్యకలహం
బుపాశమునకు। దెలుపవిచ్ఛేదంబునకు మరిగొలుసునకును।
ఆనుపుగాపాశహస్తమెంచలరుచుంద్రు। రాక్షసవిరామ క
స్తూరిరంగధామా॥ కీలకహస్తలక్షణం॥ చ॥ ఉలపన్నగశీర్ష
హస్తములు అంతటనొందగ మధ్యమాంగుళంబుగా। దెలువి
కనిష్ఠవేళ్లనడు। దంచుక పంచుకరెండ్లుగాచ్చుకన్। వెలిగను
బట్టితెను దుదివేండినిలోనను కీలకాస్తమెరా। ఇలరహాస
కస్తురిరంగనాయకా॥ వినియోగం॥ గీ॥
త్రపత్రంబుననస్నేహకస్తురిరంగనాయకా। వినియోగం॥
చెలంపుగస్నేహబగమరి। మరుమరమగడావిచెప్పుబట్టినవింగ
లన్। నిరతమునుసకాలబములనకు। మరిమెనకీలకముపచ్చి।
కస్తూరిరంగా॥ మత్స్యహస్తలక్షణం॥ గీ॥ మరిపతాకంబు
కరముపైకరముజేర్చి। చెలగనంగుష్ఠములబరెండ్లుబాచితేను।
మత్స్యహస్తమెరాంతుదిమరిమత్స్యమునకే। రాక్షసవిరామక
స్తూరిరంగధామా॥ కూర్మహస్తలక్షణం॥ గీ॥ నెగడుమత్స్యహస్త
ములనసుకనిష్ఠకలను। రెండువేళ్లనుజాచినదింద్రుగాను। కూర్మహ
స్తంబుతెలుగునదికూర్మమునకే। రాక్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥

వరాహహస్తలక్షణంబు॥ అరుదుగ దక్షిణోర్ధ్వహస్తమును ముందర మృగశీ
ర్షము బట్టి యుంచుటయె। వరదపతాకహస్తము నిలువా వామకరంబున బ
ట్టి గాన్చినదే। మరియు వరాహహస్తము గుమారాధ్యచిల్లను సూకరం
బునే। మురహరి వాసుదేవ శ్రీకృష్ణమోహన కస్తూరిరంగనాయకా॥
సింహహస్తలక్షణంబు॥ వెలయ నశిన పద్మహస్తములను యింపుగ రెండ్లు
కరంబులందునర్। నరకనిష్ఠేక్షణదితధ్వ్యము పంచకవుండు పెన్న
గా॥ ఘనమగుశిబంధమందుమరి। గర్వనఖ్యసింహహస్తమెగా। వనరు
హానేత్రకేసరికి వచ్చును కస్తూరిరంగనాయకా॥ గరుడహస్తలక్షణంబు॥
తెతయిపుకనర్ధచంద్రములందా ఇట్లు రెండ్లు కరంబులందునర్। తొడిబడి
వుంచుపెన్గను తొరాయిరు పరిసనజేత్య యుంచుటయె। విభువకేయుంగుళం
బు వెలిపేశిసయా గరుడహస్తమం ప్పిడినే। అదరుసుపైన తేయుంనికి అక్షుత
కస్తూరిరంగనాయకా॥ ఖడ్గహస్తలక్షణంబుగే॥ వెలదివికృతు రస్తమును
లు నెడుకెదురంగాను గుణార్యతజనని యుంగులంగుళ్లయుంగమునదించిన
తి ఖడ్గహస్తమై దనరుచుండు। రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥
విసరెసాగంబు ముంట్లానికి సుయర్త్యలకు। తెంచ్చకతగువారిధికిని। యా
ఖహార్యగ్ర్యం। బుచ్చితసుగవక్కసుమరి। కాంచీపురివరదుడైన కస్తూరిరంగా॥
భేరుండహస్తలక్షణంబుగే॥ మరికపిత్థంబులను యుంగకరములందు। బ
ట్టి మణిబంధములను జేర్చి దిట్టముగను। గండభేరుండహస్తమెప్పునతె కెర్ల॥
రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥ దేవతాహస్తలక్షణంబు చెప్పుచుంటి
వెరవరితొతయిరాశ్వరందు విష్ణువు భారతి లక్ష్మి పార్వతికి। ఘరగవినా
దేవతా హస్త లక్షణం
యకులకు ద్రుమరి। వాగనక్షత్ర్ముఖం గ బుండ్లసుకీ। అరయంగ దిక్పాలుర
వింగులు। అంబుజనాభుదశావతారములకే। స్థిరముగ హస్తభావ
ములు। చెప్పెద కస్తూరిరంగనాయకా॥ బ్రహ్మదేవహస్తలక్షణంబు
కు। వెండిచాతుసుభాంసాస్యమును। కడుపడి చతురస్రమెండవుకరమున
బట్టినే। పుడమిని విధియస్తంబని। గడిదేరుసుమ్ములుపక్షంగ కస్తూరిరంగా॥

యీశ్వరహస్తలక్షణంబుగే॥ వెలనశిన శంఖహస్తమును। మంధ్వర
బట్టుకవామపార్శ్వమునే। పొనత్రిపతాకహస్తమును పుంత్రిగద
క్షిణహస్తమందునర్। పసులబడవామహస్తమున బాగుగయా
మృగశీర్షహస్తమునే। లెసనయుగబట్టిబాపినను। యీశ్వరహస్త
మెరంగనాయకా॥ విష్ణుహస్తలక్షణంబుగే॥ మరియుం త్రిపతాకము
లుయుగకరములందున్। పరగభుజములకెగువగా బట్టితెను। మెరశి
శ్రీవిష్ణుహస్తమై మెలుదనరు। రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥
సరస్వతిహస్తలక్షణంబుగే॥ వామకరంబున హంసము। వేమరుకుడి
చాతసూచివిలయుగ బట్టినే। ప్రేమను భారతిహస్తమెతా। కామునగ
న్నయ్యవిసుమ కస్తూరిరంగా॥ లక్ష్మీహస్తలక్షణంబుగే॥ మానకపిత్థ
యుకరంబుల ప్రానికి పిత్థాస్తములను భుజములకెగువగా। తాని యు
బట్టిన శ్రీలస్మై। గానంబుకు ఖగతురంగ కస్తూరిరంగా॥ పార్వతీహ
స్తలక్షణంబుగే॥ చెలువగనయుంధకచంద్రాస్తములను చెంగులు। పరగ
వరదాభయంబులుగా బట్టితేను। పార్వతీహస్తమై చాలబాగువిహారు।
రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥ వినాయకహస్తలక్షణంబు
గే॥ మరికపిత్థంబులను రెండుకరములందు। పుచ్చరములనెదుటబట్టి
నప్పుడుగాను। యులవినాయకహస్తమై యొప్పువిహారు। రాక్షసవిరా
మకస్తూరిరంగధామా॥ షణ్ముఖహస్తలక్షణంబుగే॥ సురదివామకరం
బు త్రిశూలమునను। చేరి దక్షిణహస్తంబు శిఖరమునును। అరసి
బట్టిన షణ్ముఖహస్తమగును। రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥
మెదవినర్ధపతాకంబు భుజములకెగువ। రెండ్లుకరముల బట్టినమె
ళ్ళగాను। కార్తికేయుని హస్తమైప్పునతె కెర్ల। రాక్షసవిరామ

కస్తూరిరంగధామా॥ పద్మహస్తలక్షణం॥ గీ॥ శిఖరమును వా
మకరమున చెన్ను మీరగ। దనరు కటకాముఖంబును దక్షిణహస్త। ము
నను బట్టి నమదగునిక నరయుగాక। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధా
మా॥ ఇంద్రహస్తలక్షణం॥ గీ॥ అరుణం త్రిపతాకములు రెండ్లు కర
ములందు। మొండ్లు పెనక గట్టిన యుండ్యుడగును। సరసగుణాహార కస్తూరిరం
గపుర విహార। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥ అగ్నిహస్తలక్ష
ణం॥ గీ॥ అలరు త్రిపతాకమును దక్షిణహస్తమున నను। గరిపె లాంగూల
మును వామకరమునందు। బట్టినది అగ్నిహస్తమై బరగుచుండ్రు॥
రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥ యమహస్తలక్షణం॥ గీ॥
వామపాశ్యంబు పాశవిరావగను బట్టి। దక్షిణహస్తంబునను సరా
విదనరితేనం। వెలయునెవము హస్తమై చాల వేడ్కదనరు। రాక్షస విరామ
కస్తూరిరంగధామా॥ నైరృతిహస్తలక్షణం॥ గీ॥ అలపతాకంబు
దక్షిణహస్తమునను। చెలగగా పట్కాశంబు రెలవిలవామ।
కరమునను బట్టి నైరృతిహస్తమగుతక్కెక్కు। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥
వరుణహస్తలక్షణం॥ గీ॥ మరి యరయు సపతాకములు యరయు గకరములం
ద్యు। బట్టి శిఖరంబు మరియరయను బట్టి బూపు। చెలగి వరుణహస్తమని చాల
చెలయుచుండ్రు। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥ వాయుహ
స్తలక్షణం॥ గీ॥ అర్ధచంద్రాస్తమును దక్షిణహస్తమునను। రెంగనరయు
నర్ధపతాకంబు రెలవిలవామ। హస్తమున బట్టి వాయుదేవ హస్త
మగును। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥ కుబేరహస్తల
క్షణం॥ గీ॥ దక్షిణహస్తంబు నను పద్మముష్టి దనరుచుండ్రు। వైపగను పద్మ
కోశంబు వామహస్తమునను బట్టిన ధనదు హస్తవతక్కెక్కు। రాక్షస

విరామ కస్తూరిరంగధామా॥ ఈశానహస్తలక్షణం॥ చ॥ మెయు
నశినశంఖ హస్తమును సుమముంధర బట్టుకవామపార్శ్వమునుంచు
షుసత్రిపతాకహస్తమును బట్టిగ దక్షిణహస్తమందున్। పసుబట్టవా
మహస్తమున వాగుగంటూష్ట్యగ క్షిష్టహస్తమున్। రొలునంతగ బట్టిబూ
పినను యీశ్వరహస్తమెల రంగధామయుక్కి॥
దశావతారహస్తలక్షణం॥ గీ॥ మొలవి మత్స్యహస్తమున బట్టి
చెలువ్యమీరగ। ఘన త్రిపతాకములు రెండ్లు భుజములయండ్లు।
భూరబట్టిన మత్స్యావతారమై నను। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥
కూర్మావతారహస్తలక్షణం॥ గీ॥ మెరయం కూర్మహస్తమున బట్టి
వేవిధిగను। చెందవి త్రిపతాకములు రెండ్లు భుజములయండ్లు। భూరబట్టి
నకూర్మావతారమై నను। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥
వరాహావతారహస్తలక్షణం॥ గీ॥ యొనర వరాహహస్తమును
బ్రకటబట్టిక వేడ్క మీరగ ఘనపములగ నర్ధచంద్రములు బట్టిగయా
కరయుడువిక్రమి। పసుబడకెండలిపెతలిలను బట్టిన దేవరవరావతా
రమై నవున దశావతారములు నన్నిమిను। వైష్ణకస్తూరిరంగనాయకా॥
నరసింహావతారహస్తలక్షణం॥ గీ॥ సింహముఖహస్తమునను బూ
పి చెలువుమీరగ। కర త్రిపతాకములు రెండ్లు బట్టి తెనువై సరసర
హారియావతారమనంగ చెల్లు। రాక్షస విరామ కస్తూరిరంగధామా॥
వామనావతారలక్షణం॥ ఉ॥ వామకరంబు ముష్టిగనె వైపగ ఛత్ర
ము బూవ బట్టుచు దేవర దక్షిణహస్తమున వేడ్క కిందికి ముష్టి
బూపుటతే ప్రేమున వామనసంగతు రుష్టి వహించ్చనుతాత్రిలో
నను॥ సావను వాలు క్రైష్యకృష్ణాంశాన కస్తూరిరంగనాయకా॥

రఘురామావతారహస్తలక్ష్మీనాం॥ గరిమె సడి వామకరమును
కటి నిలుపు మెప్పుగ దక్షిణహస్తంబున ధర్మపతాకమును నటు బట్టి యెగురా
మదనుజ్ఞ్యాతి శరగుచుండు రాక్షసవిరామకసూత్రరంగధామా॥
శ్రీరామావతారహస్తలక్ష్మీనాం॥ శిఖరమును వామకరమున జి
ల్లపువిరాళ అలకపిణ్ణుంబు మరి దక్షిణహస్తమున నటు నశి బట్టిన
శ్రీరాముడనగ బరగు రాక్షసవిరామకసూత్రరంగధామా॥
బలరామావతారహస్తలక్ష్మీనాం॥ కుడిచాతను సపతాకము
లరు దమకరంబున నాగము నెమ్మిగ దరించగ బట్టుగ హృదమున నిబలరాము
డనిగడిదేరును బాగతిలోనకసూత్రరంగా॥ కృష్ణావతారహస్తలక్ష్మీ
నాం॥ ఘనత విరాజగ మురళీ వేణుగానమును నటు బాలా పక్వ కృష్ణా
వతారమ్మె సెలగు విరాజు సరసగుణాహార శ్రీరంగపురవిహార రాక్ష
సవిరామకసూత్రరంగధామా॥ కల్కి అవతారహస్తలక్ష్మీనాం॥
గరిమె సపతాకమును నవ్వెత్తి కలను బట్టి మరుకరంబుల త్రిపతాకమె
రంగు బట్టు చెలగి కల్క్యవతారమ్మె చెలువు విరాజు రాక్షసవిరామకసూత్ర
రంగధామా॥ సూర్యహస్తలక్ష్మీనాం॥ పరగన తెసరా చిహస్తం
బునాగు విరాజిలు కరంబుల ఘుబ పలుకలు బట్టి ధరను మార్తాం
డహస్తంబు మెరయుచుండు రాక్షసవిరామకసూత్రరంగధామా॥
చంద్రహస్తలక్ష్మీనాం॥ కోరి వామహస్తమున పద్మకోశమును లరవెలుగ
శికు డిచేత మరి సింహ్మా ముఖమును బట్టి దరసుధాకరహస్తమైనదరుచుం
డు రాక్షసవిరామకసూత్రరంగధామా॥ ——— ——— ———
బ్రహ్మాదిత్రిమూర్తి వైశ్య శూద్ర నాలుగు జాతులకు భావలక్ష్మీనాం॥
కు వెలయించిన బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్ర జాతులంతెలి
యుసు పలుమరు భావమున దెల్పెద కలుషాపాదనుబు భంగకసూత్రరంగా॥

21

బ్రహ్మహస్తలక్ష్మీనాం॥ కలరు గకరమున శిఖరంబులు సాగసుగను
ముబట్టి యరుజ్ఞ సూత్రమును బూపె నెగడి నన్నాం బ్రహ్మహస్తము మిగవా
మదనుబు భంగకసూత్రరంగా॥ క్షత్రియహస్తలక్ష్మీనాం॥ చే రివామహ
స్తమందు నశిఖరమును మెప్పి అలపతాకంబు దక్షిణహస్తమందు బట్టి క్ష
త్రియహస్తమై బరగుచుండు రాక్షసవిరామకసూత్రరంగధామా॥
వైశ్యహస్తలక్ష్మీనాం॥ మెరయు హంసాస్యమును వామకరమున
డు దసరసందర్శనహస్తంబు దక్షిణహస్తమున బట్టిన వైశ్యుడై ఘన
తకెక్కు రాక్షసవిరామకసూత్రరంగధామా॥ శూద్రహస్తలక్ష్మీనాం॥
కు బాపాదకరమున శిఖరము వెలుగగ కుడిచాత బట్టి శ్యగశీర్ష
మును తెలిపెందశూద్రహస్తమెకలు ష్యాపాదనుబు భంగకసూత్ర
రంగా॥ ——— ——— ———
బాంధవ్యహస్తలక్ష్మీనాం॥ మనిరతమును దంపతులకు రింపలు నిక్కి
ము భార్యకు తల్లి తండ్రికి మరపగ మారాము లరల్లునికి యుంపు
బావకు తోడికోడలుకు సరసుక నన్నదమ్ములకు సొతికి కోడలి
కిం క్ష్మీపు తల్లికు పరగను రత్నపెనిమిటికి భావమును దెల్పెదరం
గనా ... హస్తలక్ష్మీనాం॥ కనబడు తను వల్ల
శిష్యమును యుతిశిఖరమును ... బట్టిన తదయం
కదంపతిహస్తమై కడు వడి శోభిల్లుచుండు కసూత్రరంగా॥
భార్యహస్తలక్ష్మీనాం॥ అ పామకరంబున ందువతిరారి
జాలోచన హంస హస్తమున వేమరు బట్టి కంఠమున శిఖ దక్షిణా
హస్తమందు నశిసాధించ సందర్శంబు నిచిసా కనాథనిచ్చా చెలి
బట్టిన ప్రేమను భార్యహస్తమది సెంపుగ కసూత్రరంగనాయక॥
మాతృహస్తలక్ష్మీనాం॥ వామహస్తమున ... చంద్రమును గు

ఉంతటిపాదుకరంబులనందునన్। గరివెంనంబట్టికుట్టినిఢీ। ఘంట్టిగలిశా
కలఢిచాతసందశం। బిరభ్రుగబట్టిబులట్టివురి। ఒలంభ్రుగసాఖినిబా
రబట్టినన్। పరుసగవాతృ్యహస్తవుగు। ప్రైభ్రుగకస్సురిరంగనాంలకాౘ
పితృ్యహస్తలక్ష్మణాంౘకౘవులను వాతృ్యహస్తవుందులన। ఉనుభ్రుగశి
ఖరంబులదక్షిణోస్తవుల నందున్। పనుఖడబట్టినంరంఢివురి। ఘులనవుల
గపితృ్యహస్తవుగునను। కస్సరిరంగ్రాౘవాపుగారిహస్తలక్ష్మణాంౘ
ఉలఖాకృ్యహస్తవుందులన। బెలలభ్రుగదక్షిణాకరానశిఖరవులబట్టిన్।
ఒలలవాపుహస్తవుగుంరులఢి। కలుష్టాంపాదనుబుభింగకస్సరిరంగ్రాౘ
ఉల్లనిహస్తలక్ష్మణాంౘ చౘపరగనుపద్మకోశవులను। బట్టుకవా
పుకరంబులంట్టినన్। వెంరంరుగదక్షిణోస్తవులన। పేట్టినిలరాశిఖరం
బులబట్టినన్। సరసిజనేత్రజెల్లునదిసారెకలుఉల్లనిహస్తవుంట్టవైశా
పులరహరివాసుదేవఉషువెంచనకస్సురిరంగనాంలకాౘ [illegible]
గారిహస్తలక్ష్మణాంౘగౘవురిరులశిఖరంబులయఢిపావుకరవుల
నుంట్టి। వెంనశికులఢిచాతకర్తృరివులఖవులబట్టు। పరగఉలఖావ
హస్తమ్మైపరిధవిల్లు। రాక్షసవిరావుకస్సరిరంగధావరాౘ
తోఢికోఢవిహస్తలక్ష్మణాంౘ చౘతగభ్రుగసభ్రుశిష్టవులను। దక్షిణా
హస్తవులబాఁచిబట్టునన్। నెగఢినపావుహస్తవులనేర్పునలరా
శిఖరంబులబట్టినన్। వైగఢగతోఢికోఢశికెప్పెంట్టివుంగావురిజెల్లు
హస్తవులన్। నగధరవాసుదేవంరుదునందనకస్సురిరంగనాంలకాౘ
ఉన్నహస్తలక్ష్మణాంౘగౘవెంరంరుశిఖరంబులయావావుకరవులనం
దుం। దనరనథనపతాకంబులదక్షిణోస్తు। వులనసబట్టినఉన్నకెపెన
యలచుందు। రాక్షసవిరావుకస్సురిరంగధావరాౘతపట్టినిలరు
స్తలక్ష్మణాంౘగౘఉన్నహస్తంబులలోననుచెన్నవిరాళ। దక్షిణో

స్తంబులననుత్రిపతాకవులనసు। ఉరిశబట్టినచపట్టునిహస్తవుగునసు।
రాక్షసవిరావుకస్సురిరంగధావరాౘనువతిహస్తలక్ష్మణాంౘగౘ
పాశహస్తంబులవులంట్టిగాబట్టిబూపి। వెంనశివులఢిచాతకర్తృ
రివులఖవులబట్టు। నవతిలంస్తంబులుంరులఖగతిలోనన్। రాక్షస
విరావుకస్సురిరంగధావరాౘ కోఢవిహస్తలక్ష్మణాంౘ కంౘ
పావుకరంబులనశిఖరవులు। దావెంఢరహంస్యకరవులదక్షిణా
చాతన్। ప్రేవులనుబట్టినకోఢవె। శావులనిగన్నంరుయ్యవిసువులకస్సు
రిరంగ్రాౘభ్రుఉహస్తలక్ష్మణాంౘకౘకుఢిచాతసంట్టశంబులనుగదు
భ్రునజారంగబట్టిగరివెంనశిఖరం। బెఢవుకరంబులబట్టినకోఢవతిభ్రు
ఉహస్తవెరానుక। కస్సురిరంగాౘఉత్తగారిహస్తలక్ష్మణాంౘగౘఉరంరు
పట్టగశిష్టవులనులావుకరవులబూపి। పద్మకోశంబులకుఢిచాతబ
ట్టితేను। వెంనలిలంనిలరుత్తహస్తమ్మైవెంలగుబులంట్టు। రాక్షసవిరావుకస్సు
రిరంగధావరాౘ పెనిలంతిహస్తలక్ష్మణాంౘగౘ ఉద్ధంరుకరవులహంసా
స్యవెనునరగశవులనంట్టుబట్టుకదక్షిణాహస్తవుంట్టు। శిఖరవులనఖార
పవుగనకెజెల్లునరన। రాక్షసవిరావుకస్సురిరంగ్రాధావరాౘ
భ్రుదంరుహస్తకాందవుక్ష్యవులకుశాంపహస్తలక్ష్మణాంౘకోరిభ్రుదంరుంబు
నకుపద్మకోశవెనుట్టు। ఉస్తదానింబునకునువులకుశాస్తవెంనంరు।
పరగవుర్తిస్ర్యవులనకంస్యకరవులజెల్లు। రాక్షసవిరావుకస్సురిరంగ
ధావరాౘ [illegible] భ్రుల్యలులభ్రుబకునహస్తలక్ష్మణాంౘసౘసరవిదారగ
నువసంతకోలవులనకు। ఉనుభ్రుగాలాంగూలహస్తవెంభ్రు। వా
లారిరవులనను। స్త్రీభ్రుకొలలబులనకుంరుదెవభ్రుగశిష్టవాస్తంబులవె
లువనకు। వభ్రుకొలవులనకు వైభ్రుగా। వురిబాఢసంట్టశహస్తంబు

పొందించుండున్। తగ్గవిరాగ శరత్కాలంబునకు నుండుగ్రా। శుకతుండ
హస్తంబు జొంపు విరారు। అలరు హేమంతమునకు సంహాంసకరము।
పరగ శశిరంబునకు నుపద్మకరము। అలరు షడృతు భావంబు
లమరుచుండున్। రాక్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ శ్రీ — శ్రీ
నవరసాలకు హస్తలక్షణాం॥ సీ॥ శృంగారమునకు నుచెల్లు పద్మ
కరంబు। అలవీరరసమున కర్ధచంద్ర। కరము నరా కరుణకు ఘన
ముకుళహస్తంబు। అలరు లాంగూలము యుద్ధృతంబా। హాస్యరసా
నకు హంసాస్యమె నరుసు। వేరి భయానకు శిఖరమెంచ్చు। లవిచా
రభీభత్సరసమునకును కూడు। మరి త్రిపతాకంబు మెరయుచుండున్।
తెలుగ శాంతంబునకు శుకతుండకరము। పరగ వృత్తాన్నామునకును
పద్మకరము। సరసగుణాహార శ్రీరంగపురవిహార। రాక్షసవిరామక
స్తూరిరంగధామా॥ శ్రీ॥ నవరత్నాలకు హస్తలక్షణాం॥ సీ॥
వజ్రంబునకు మరి వైఢూర్యమునకును। సింహముఖహస్తంబు చెప్పవిరా
రు। పద్మరాగానకు పరగనీలానకు సందశహస్తంబు పొందియుండున్। అ
నుపుగా గోమేధికంబునకును కూడు। సర్పపతాకంబు నలరుచుండున్।
బొందుగా ప్రవాళకు పుష్యరాగమునకు అనుపుగా లాంగూలహస్త
మెంపుగు। చెలగి పచ్చకు చతురస్త్రము లరుచుండున్। మెరయు ముత్యంబున
కు హంసకరము చెల్లు। ధనరపగడమునకు త్రిపతాకమె నరుసు। రాక్ష
సవిరామకస్తూరిరంగధామా॥ గీ॥ చంద్రకాంతానికి సూర్యకాంతానికి
హస్తలక్షణాం॥ గీ॥ చంద్రకాంతంబునకు అర్ధచంద్రకరము। భానుకాం
తంబునకు అలరుపద్మకోశ। హస్తము సుచెల్లు కుడిబదరంబు
శాస్త్ర। రాక్షసవిరామకస్తూరిరంగధామా॥ శ్రీ — శ్రీ — శ్రీ

నవగ్రహాలకు హస్తలక్షణాం॥ సీ॥ వెలగు సూర్యునకు చతురహస్తంబును।
అదెకుందనమునకు హంసకరము। అలరు కుజుంబునకర్ధపతాకంబు కంచం
బునకు నుసింహముఖంబు దనరు। శాంత్రంబునకు త్రిపతాకహస్తంబు నను
అంబుత్రశికి ముకుళశాస్త్రమెప్పు। తగ రమునకు సపతాకహస్తము చెల్లు
అరయురుంనుముకు ముష్టిహస్తము లరు। కరగుటకు పద్మకోశంబు గరిమె
విరారు। పెద్దనిలసు త్రిపత్తికపిత్థకరము। కంబు నేత్తును కులశాముఖంబుదనరు।
రాక్షసవిరామ కస్తూరిరంగధామా॥ శ్రీ॥ సప్తస్వరాలకు హస్తలక్షణాం॥
సీ॥ సరవి నిషడ్జముస్వరమునకును కూడు। అనుపుగా సమరంగారహ
స్తమెప్పు। పరగను అలఋషభస్వరంబునకు। సింహముఖహస్తంబు
చెప్పవిరారు। సారససెత్రగాంధారస్వరానకు మృగశీర్షహస్తంబు మెల
గుచుండున్। మరి మధ్యమస్వరమునకు పద్మకోశహస్తము చెల్లు
కువలరోచ। పెద్దిపంచమమునకు కపిత్థము లరు। ధైవతస్వరమునకు।
పతాకమెనరుసు। తగ నిషాదంబునకు సింహముఖము దనరు। రాక్ష
సవిరామకస్తూరిరంగధామా॥ శ్రీ॥ సప్తవారాలకు హస్తలక్షణాం॥ సీ॥
భానువారమునకు పద్మకరంబును। ఇందువారము కర్ధచంద్రకరము।
అలభౌమవారానకు త్రిపతాకంబు। సౌమ్యవారానకు సందశంబున్।
దనర గురువారమునకును శిఖరంబు। వరపతాకము శుక్రవారము
నకు। మరి మంకిహస్తంబు మందవారమునకు చెలువొందివిం గులను చెప్ప
విరారు। సప్తవారములకును హస్తంబులివియె। భావములకగదెల్పుతిపం
కజాక్ష। సరసగుణాహార శ్రీరంగపురవిహార। రాక్షసవిరామకస్తూరి
రంగధామా॥ మత్తకోకిలం॥ శ్రీరమారమణీ మణిమణిహారచిత్రచాంత్రక
వంద్రితా। వారిజాసన సేవ్యపదయుగ వాంఛితార్థఫలప్రదా। సారదస్తుతి
పాత్ర శ్రీరెంటనంద నాంథవబుందనా। సారగుణాగంభీర శుభకరసత్కృపా

నిధికేళవా॥ గద్య॥ యిది శ్రీవాసుదేవ కరుణాకటాక్ష వీక్షణాకలిత కవిత్వంగా
రరసప్రధాన సంగీతసాహిత్య ధురంధర శాస్త్రవిద్యాపారంగత శ్రీమదాచార్య ఖ్యవ
ర్యాచార్య పాదారవింద మకరంద బిందు సందోహ పాన తుందిల మిళింది
భూత నిజాంతరంగ శ్రీవల్లత్ర్యంబిరాజ్యపుత్ర కాశ్యపగోత్ర పవిత్ర సుబ
నవిధేయకులింగంగుం పరాత్పరభూతానాయకభేయ ప్రణీతంబైన ప్రభునందు
దర్శనంబను మహాప్రబంధంబునందు సంగీతంబున దేవతాహస్తం
బును బ్రహ్మాత్మత్రింయు విష్ణుప్రహస్తంబును గాంధర్వహస్తంబును,
ఉదంకహస్తమనానవంథ్యాహస్త ప్రకరణహస్తంబును, బంతుషట్హస్తం
బును నవరస నవరత్న నవలోహ హస్తంబును సప్తస్వర సప్తతాల
లక్షణహస్తంబును సర్వంబును శ్రీతిరుచ్యాశ్వాసము॥
శ్రీరుక్మిణీ సత్యభామా సమేత శ్రీగోపాలకృష్ణస్వామి సహాయము॥